SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — **УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК**

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCIV. No. 156. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, AUGUST 15, 1987 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 15-го СЕРПНЯ 1987 РІК XCIV. Ч. 156.

В Римі

Відбулася наукова конференція Тисячоліття

Рим (УКУ). — До ряду інших відбутих чи ще приготовлюваних наукових відзначень ювілею Тисячоліття Хрищення Руси-України долучилася відбута тут конференція двох українських католицьких наукових установ — Українського Католицького Університету (УКУ) та Українського Богословського Наукового Товариства (УБНТ) з осідком в Римі. Наукова конференція, присвячена темі „Тисяча років християнства в Русі-Україні", була проведена в днях 9-11-го липня ц. р. в приміщеннях УКУ при соборі св. Софії.

П'ятнадцять доповідачів прибули особисто й виголосили свої доповіді, три доповіді неприсутних доповідачів були прочитані, а дві зголошені доповіді не прибули на час конференції, проте вони будуть включені до її матеріялів.

У четвер, 9 липня у великій залі під собором св. Софії конференцію відкрив о. Архимандрит Іван Хома, ректор УКУ та секретар УБНТ, нагадуючи присутнім ініціятиву наукового відзначення ювілею Тисячоліття, що її ще в 1980 році підніс Патріярх Йосиф Сліпий. Обидві установи включилися у спільне плянування наших загальних і міжконфесійних наукових комітетів для влаштування міжнародної конференції в Равенні та українського наукового конгресу в Мюнхені у квітні 1988 року.

Але зі свого боку, УКУ і УБНТ, як українські католицькі установи, заплянували і власну конференцію на час літніх курсів УКУ в Римі. Директор курсів, проф. Василь Маркусь, що був координатором програми конференції, представив тематику і завдання конференції, яка була приготована в узгідненні з науковим ювілейним комітетом в Мюнхені, очоленим проф. Володимиром Яновим. Вислідн конференції мають бути опубліковані у виданнях УКУ та увійдуть до загальної серії ювілейних публікацій.

Сесією з богословською проблематикою проводив сеньйор викладачів УКУ, проф. Василь Лев, декан філософічного факультету. В цій сесії були прочитані три доповіді. Архимандрит І. Хома розглянув вселенськість Української Церкви від самих початків (тобто в періоді до Володимирового християнства) до пізніших часів, як провідну ідею української християнської історії. Про студитське монашество і його відновлення в Україні говорив Архимандрит „Студіону" Любомир Гузар. Проф. о. Петро Біланюк(з Торонтонського університету) виголосив цікаву доповідь про Божественну красу як апологічний мотив прийняття християнства Володимиром Великим.

Проф. Леонід Рудницький, заступник директора курсів, керував сесією історії Церкви. В цій сесії були прочитані доповіді д-р Юрія Книша з Манітоборського університету про вклад Методіївської Архиєпархії у розвиток раннього київського християнства, а далі доповідь д-р Василя Ленцика з Колегії св. Василія в Стемфорді про рід Шептицьких в Українській Церкві, та Юрія Гаєцького з УНІГУ про вклад церковних братств у культурне відродження України в ХУІ-ХУІІ століттях.

Предсідником на сесії із релігійно-світоглядових питань був д-р Всеволод Ісаїв, а доповідали о. Роман Мизь з Нового Саду (Югославія) про гуманізм та релігійні мотиви в „Руській Правді" та д-р Кирило Митрович (професор УВУ з Парижу) про релігійні паралелі в історії української філософії.

Літературознавчу і мовознавчу сесію очолив о. проф. П. Біланюк. Тут виголошено найбільшу кількість доповідей, а деякі з них були представлені в рамках інших споріднених сесій. Доповідачами з цього циклю були: д-р Володимир Жила з Тексасу, який говорив про стилістичні функції церковно-слов'янізмів у „Кобзарі" Шевченка; д-р Ярослав Розумний, голова славістичного департаменту в Мані-

(Закінчення на стор. 3)

Американські психіятри хочуть відвідати „психушки" в СССР

Вашінгтон. — Асоціяція американських психіятрів хоче післати до Совєтського Союзу делеґацію лікарів-психіятрів, щоб вони на місці могли переконатись чи дійсно совєтський режим вживає психіятричні заведення для політичних цілей і покарання інакомислячих, зокрема дисидентів.

Представник асоціяції д-р Еллен Мерсер заявила, що ідея післати таку делеґацію виникла в результаті неофіційної розмови заступника секретаря організації нагляду за порушенням прав людини в комуністичних країнах Ричарда Шифтера з одним совєтським, мабуть підісланим Москвою, партійним речником, який нібито сам запропонував американським лікарам-психіятрам приїхати до СССР і наочно переконатися у „фальшивих і безпідставних обвинуваченнях". Він тільки зробив одно застереження і умову, що З'єднанні Стейти Америки дозволять совєтським психіятрам відвідати американські подібні заведення, щоб впевнитись в аналогічних обвинуваченнях Америки в непошануваннях прав чорного населення, з-посеред якого є, мовляв, багато пацієнтів у психіятричних шпиталях ЗСА.

Державний департамент, до якого звертались представники Асоціяції американських психіятрів, не мав нічого проти такого пляну, чи обміну між американськими і совєтськими лікарами, але, не зважаючи, що вже минуло достатньо часу, досі ця справа застрягла на мертвій точці і засоби масової інфорамції навіть на знають прізвища совєтського речника, який виступив з незвичайною пропизицією.

Багато американських лікарів висловили сумнів чи Політбюро погодиться на такий обмін, тимбільше, що йдеться тут не тільки про куртуазійну візиту зі шампанським й ікрою, а про конкретний плян перевірки і зустрічей з пацієнтами і їхніми рідними. Очевидно, американці, недовіряючи совєтам, бажають говорити з об'єктами самі зі своїми перекладачами. Тепер стає зрозумілим, — кажуть спостерігачі, — чому ця справа притихла і до неї більше не повертається таємний совєтський речник, мабуть аґент КҐБ, завданням якого було влаштувати ще один спектакль для наївних „західняків".

Серед 10-ох дисидентів, які перебувають у психіятричних заведеннях КҐБ, д-р Мерсер назвала Єґора Волкова, який був запроторений до „психушки" за організацію двох страйків в далекосхідньому порті Находка в 1967 році. Волков, якому тепер минуло 60 років, далі перебуває у психіятричному шпиталі „закритого типу" в місті Блаґовєщенске.

Як відомо, зв'язки західніх із совєтськими психіятрами були перервані в 1983 році, коли совєти покинули цю асоціяцію довідавшись, що їх хочуть з неї викинути за використовування психіятрії для політичних цілей. В останньому часі СССР знову зацікавлений поворотом до Міжнародніі асоціяції психіятрів. Можливо тому у совєтських газетах появились в останньому часі декілька критичних статтей про відносини у психіятричних заведеннях, які напевно мають за завдання дещо поправити престиж в цій ділянці. В липні, наприклад, появилися в газеті „Ізвєстія" аж дві статті цього характеру, у яких згадується два випадки незаконного тримання людей у „психушках". „Ізвєстія" Однак нічого не згадує про те, що три роки тому міністерство здоров'я само подавало списки осіб, кандидатів до „психушок", які „розсилали до керівних органів петиції абсурдного характеру".

НА ПРОЦЕСІ І. ДЕМ'ЯНЮКА ЗАКІНЧЕНО ПЕРЕПИТУВАННЯ Е. РОБЕРТСОН

Єрусалим, Ізраїль (АНЧЕЙН, тел.). — Прокуратор Міхаель Шакед і суддя Дов Лєвін, наперекір усталеним процедурам і без найменшої поваги до свідка та й до самого суду, кінчали тут у четвер, 13-го серпня, перепитування американської спеціялістки від документів Едни Робертсон, яка минулого тижня дала рзторощуючу аналізу мнимої виказки Івана Де'янюка.

Після безпрецедентного зарядження судді Лєвіна, яким він дозволив прокураторові Шакедові повернутися до перепитування свідка, а радше до зроблення образливої заяви для її характеристики, Лєвін закінчив сесію поблажливою подякою свідкови „за ваше велике зусилля, бо не раз ви були в трудношах, але можете мати задоволення, що ви витримали і закінчили свідчення"

Але кілька хвилин раніше Лєвін дозволив Шакедові, який сказав годину тому, що закінчив переслухування, подати приклад практики Е. Робертсон. Він відкликався на недавній процес в Америці, на який покликано Е. Робертсон для аналізи письма якоїсь жінки, яка буцімто, повиписувала „ґрафіті" в лазничці компанії, в якій працювала, і була за це звільнена з праці. Е. Робртсон, після аналізи, встановила подібність письма цієї жінки, яка в цей спосіб програла справу.

Це Шакед розповів під загальний сміх на судовій залі. Коли кореспонденти відтак питали речника суду, яке це мало відношення до справи І. Дем'янюка, цей здвигнув плечима і казав, що не знає.

Раніше того дня, у скороченій до трьох годин сесії, Шакед перепитував Е. Робертсон в справі підпису Штрайбеля на мнимій виказці. Робертсон заявила, що вона їздила до Чикаґо, Бостону, Монтреалю і до Німеччини, порівнювала кілька зразків підписів із „стандартами", тобто безспірними підписами цього команданта табору в Травніках, користувалася також фотокопіями Ізраїльського експерта Амнона Бецалілі, як також користувалася побільшаючими інструментами вже тут, вживаючи ориґінал виказки перший раз.

Коли Е. Робертсон сказала, що вона перевіряла навіть „стандарти" підпису, щоб докладно запізнатися з характеристикою письма Штрайбеля, суддя Лєвін ґостро накинувся на свідка, кажучи, що це непотрібно було робити, бо „стандарти" узгіднені, вони не підпадають під сумнів. „Це велика помилка, як можна вам довір'яти", — сказав Лєвін, але Робертсон відпола, що вона не годиться з тим, вона має свої методи перевірки і їх завжди дотримується.

У тому моменті Шакед сказав, що закінчує перепитування, а коли адвокат Джан Ґілл хотів перепитувати свідка, згідно з устаеною процедурою, то або Шакед, або Лєвін йому перебивали, заки він ще зумів поставити повний запит. І тоді Лєвін дозволив Шакедові на „лазничкову" деґресію.

Процес продовжуватиметься в понеділок, 17-го серпня, але невідомо кого оборона покличе до свідчень.

УРЯД ЗСА ПЛЯНУЄ ПРОСИТИ КОНҐРЕС ПРО ДОПОМОГУ ДЛЯ КОНТРАС

Вашінґтон. Представник Адміністрації президента Роналда Реґена заявив, що Уряд плянує в скорому часі звернутись формально до Конґресу за додатковою фінансовою допомогою для антикомуністичного руху спротиву в Нікараґуа, з передумовою, що така допомога буде передана повстанцям тільки тоді, як прокомуністичний і промосковський уряд сандіністів в Нікараґуа відкине плян центральноамериканських держав Контадори і не здійснювати пляну демократизації країни.

Очевидно, Адміністрація почекає з уділенням допомоги до 7-го листопада, тобто до визначеної дати для припинення боїв і проголошення перемиря між двома сторонами і започаткування зворотнього процесу внутрі країни. Політичні спостерігачі й аналітики, а особливо ті, які віддавна цікавляться розвитком подій в Нікараґуа, не вірять у щирість сандіністів, тимбільше, що вони у великій мірі залежні від директив Москви, яка постачає їм не тільки зброю, але також велику частину інших товарів та висилає своїх і кубинських дорадників для вишколу війська і поправи занедбаної економіки.

Як відомо, після підписання договору у Ґватемалі, нікараґуанський президент Даніель Ортеґа їздив на нараду з кубинським диктатором Фіделем Кастром, який також вдержує в Нікараґуа 2,500 своїх політичних і військових дорадників. У висліді їхніх дводенних розмов Ортеґа заявив, що він згідний поширити права людини, дати більше свободи для засобів масової інформації, зокрема преси, зняти всякі обмеження для Римо-Католицької Церкви і її діяльности, збільшити свободу для політичних партій, зокрема тих, які активно не виступали проти сандіністського руху і не підтримували контрас, якщо З'єднані Стейти Америки негайно зупинять допомогу для контрас. Без цієї передумови, — заявив Д. Ортеґа, — не буде замирення в Центральній Америці, а американську допомогу повстанцям (в ореґіналі бандитам) сандіністи розглядатимуть як аґресію ЗСА на Нікараґуа і вмішування у внутрішні справи закордонних держав.

Крім Д. Ортеґи з подібною заявою виступив також віцепрезидент Нікараґуа Серджіо Рамірез Меркадо, який цього тижня дав інтерв'ю кореспондентові просадіністської газети і намагався в детайлях пояснити становище уряду до американської пропозиції замирення і до такої ж пропозиції п'ятьох центральноамериканських держав.

Втаємничені особи заявили у Вашінґтоні, що заява речника Адміністрації про дальшу допомогу для контрас була дещо відмінна від попередніх і, правдоподібно, була зроблена під тиском консервативних сил, які спротивилися, що Президент і його найближчі співробітники „ідуть на поводі ліберала Джіма Райта, демократа з Тексасу, спікера Палати Репрезентантів, який так перейнявся миром в Центральній Америці, що почав перетягати струну і робити заяви в користь сандіністів. Говорячи з позиції сили, тобто демократичної більшости в Сенаті і Палаті Репрезентантів, Дж. Райт перестеріг Адміністрацію, що Конґрес за ніяких умов не погодится на уділення фінансової допомоги для контрас в теперішній ситуації.

Заяву Адміністрації і активність Райта розцінюють у політичних кругах, як внутрішню гру, яку правдоподібно програють демократи, бо ідею підтримки для контрас підтримує велика більшість американського народу.

СКВУ схвалює перевидання словника

Філядельфія. — У днях 24-го та 27-го липня ц. р. члени Ініціятивної групи захисту українського правопису, Святослав Караванський та проф. Микола Степаненко, відбули розмову з генеральним секретарем СКВУ інж. Мироном Барабашем. Розмова виявила зацікавлення Секретаріяту СКВУ, а надто Ради для Справ Культури, плянами й почином новоствореного Комітету.

Інж. М. Барабаш схвалив ідею видання поширеного „Правописного словника" Г. Голоскевича, підкресливши велику практику й культурну вартість такого видання та обіцяючи всебічну підтримку комітетові з боку СКВУ. Зокрема, інж. М. Барабаш порадив членам комітету звернутися до СКВУ за наданням патронату цій праці.

У суботу, 25-го липня на літературному вечорі в Інституті св. Володимира в Торонто С. Караванський ознайомив з плянами комітету делегатів та гостей 9-го з'їзду УРДП. Присутні одностайно підтримали ідею видання розширеного „Правописного словника" Г. Голоскевича.

Адреса фонду словника Г. Голоскевича: Holoskevych Dictionary Fund, Asst. 7200 c/o United Ukrainian Amerigan Relief Committee, 1319 W. Lindley Ave., Philadelphia Pa, 19141.

АОЛПУ закликає писати листи до губ. М. Квомо

Олбані, Н. Й. (В. Л-ий). — Олбанський відділ Організації Американців в Обороні Людських Прав в Україні робить заходи, щоб губернатор Маріо Квомо, який у вересні відлітає до Совєтського Союзу, заступився за українських політичних в'язнів, головно членів Української Гельсінської Групи. Велика частина цієї групи відбуває свої строки в горезвісному таборі ч. 36-1. Цей табір Міжнародна Амнестія назвала „табором смерти" тому, що він знаний із особливо жорстоких умовин і великої смертности в'язнів.

Члени АОЛПУ вже почали писати листи до губ. Квомо і преси. Управа відділу робить заходи стрінутися з губернатором і предложити йому свої вимоги.

Олбанський відділ АОЛПУ закликає всі організації і окремі особи не тільки ньюйоркського стейту, але також інших стейтів, щоб вони писали листи, слали телеграми на слідуючу адресу: Honoravle Mario M. Cuomo, Executive Chamber, State Capitol, Albany, N. Y. 12224.

Телефонувати можна на число (518) 474-8390.

Появилося нове число „Українського Історика"

Ню Йорк-Мюнхен (ПС УІТ) — Щойно вийшов з друку й розсилається передплатникам черговий (23-ий) том „Українського Історика" (чч.3-4, 1986), журналу Українського Історичного Товариства, що являється єдиним українським журналом історії й українознавчих дисциплін. Журнал появляється за головною редакцією проф. Любомира Винара.

У цьому томі журналу надруковані слідуючі матеріяли: Теодор Мацьків, „Гетьман Мазепа в оцінці М. Костомарова" і Аркадій Жуковський, „Діяльність В. Кубійовича на відтинку Енциклопедії Українозанавства". У розділі Шевченкознавство: Марко Антонович, Вірш Шевченка „Мій Боже милий". В розділі Видатні вчені: Любомир Винар, „Головний період діяльности Олега Кандиби". В розділі Українська еміграція: Ігор Стебельський, „Українці в таборах Переміщених Осіб в Австрії й Німеччині після Другої Світової війни" (в англійській мові). В розділі Спогади: Й. Й. Пітерс, „Митрополит Андрей: Людина-Екзарх-Патріярх" (в німецькій мові) і Остап Тарнавський, „Іван Лисяк-Рудницький — людина дисципліни думки". У відділі Грушевськознавство: Любомир Винар, „Австрійські урядові документи про призначення М. Грушевського професором Львівського університету". У відділі Наукові установи: Олександер Домбровський, „До історії Української Вільної Академії Наук у ЗСА". В розділі З архіву: „Записна книжечка О. Жуковського з 1919 року". У відділі Видання Центральної Ради: „Вісті Української Центральної Ради". У відділі Українсько-жидівські взаємини: „Євреї та Українська Республіка". У розділі Конференції, з'їзди, наукові доповіді: Ярослав Розумний, „Стан українознавства сьогодні" і Олександер Домбровський, „Михайло Грушевський і київська наукова традиція".

У розділі Біографічні досліджения: Роман Сербин, „Сергій Андрійович Подольський: Бібліографія". In Memoriam: Богдан Боцюрків, „Бл. п. Сенатор Павло Юзик (1913-1986)".

Відділ рецензій містить критичні огляди різномовні наукові видання пера Я. Шумелди, М. Антоновича й О. Винницького. Відділ Хроніка та інформація включає інформативні матеріяли про діяльність УІТ, Наукової Ради при СКВУ, НТШ, Української Наукової Ради Канади, УВУ., Канадського Інституту Українських Студій та Комітету Наукового Відзначення Ювілею Тисячоліття. На кінці є Хронікальні нотатки з науково-культурного життя в Україні та Листи до редакції (Олег Лащенко, Марко Антонович). Ціна цього випуску 15 ам. дол., річна передплата журналу — 25 ам. дол.

У 1986 році вирішено поширити тематику журналу й збільшити його об'єм. У зв'язку з тим заплановано поширити число передплатників і жертводавців-меценатів.

Передплату й пожертви слід висилати на адресу: „The Ukrainian Historian", P. O. Box 312, Kent, Ohio 44240.

У Скандинавії підвищився рівень радіяції

Осльо, Норвеґія. — Протягом останніх кількох днів над Скандинавським півостровом зареєстровано невелике підвищення вмісту радіоактивного ізотопу йоду в атмосфері. Такі інформації надійшли з Норвеґії, Швеції і Данії. Вважають, що це може бути наслідком черговних нуклеарних випробувань, проведених у Совєтському Союзі.

Норвезький уряд заявив, що це підвищення радіяції не є загрозливим для здоров'я населення. „Це всього лише одна тисячна того рівня радіяції, який спостерігався після чорнобильської катастрофи, — сказав представник норвезького науково-дослідного інституту, який контролює рівень радіяції.

Радіоактивний ізотоп йоду проник в атмосферу Скандинавії з північного сходу. Він був також зафіксований і в Фінляндії, однак його джерело знаходиться не там. Відомо, що недавно в Совєтському Союзі проведено випробування нуклеарного пристрою, — сказав представник інституту. — Саме це випробування і є найбільш правдоподібною причиною".

Шведський уряд оголосив, що за сім місяців цього року п'ять держав провели 27 підземних нуклеарних випробувань. Це на 12 випробувань більше, ніж за такий же період минулого року. Таке збільшення зв'язано в першу чергу з тим, що випробування відновив Совєтський Союз. В цьому році випробування проведені: в СССР 12 разів, у ЗСА — дев'ять, у Франції — чотири, в Англії і в комуністичному Китаї — по-одному.

У СВІТІ

ЕЛІ ВІЗЕЛЬ, жидівський письменник і лавреат Нобелівської премії, признався в Бразилії, де він тепер перебуває щоб отримати признану йому грамоту, що розмови представників Світового жидівського конгресу з Папою Іваном Павлом II відбудуться незабаром, але він відмовився від дальших коментарів в цій справі. Виглядає, кажуть спостерігачі, що він, Візель, є в числі делеґації до Папи, хоч немає офіційно підтвердження цих поголосок. Візель належав до тих жидівських критиків, які осуджували Папу за його зустріч з президентом Австрії д-ром Куртом Вальдгаймом.

АЛЕКСАНДЕР ПОДРАБІНЕК, совєтський правозахисник, якого звільнили з концтабору зараз після проголошення ґорбачовської „гласности", передав на руки західніх кореспондентів формальний протест, який він також вислав на адресу Політбюра і у якому він протестує проти шикан і переслідувань аґентами КҐБ і міліцією. Його стараються цілковито ізолювати, щоб він часом не попав на список свідків, які мали б зустрічатися з американськими лікарями-психіятрами. Як відомо, совєтські чинники запросили групу американських психіятрів, щоб вони приїхали до СССР і на місці переконалися, що в Совєтському Союзі нема психіятричних заведень для покарання політичних в'язнів чи дисидентів. А. Подрабінек говорить навпаки. Він каже, що має цілий ряд документів і живих свідків, деякі з них виїхали вже на Захід, які готові зізнавати про існування таких заведень, у яких йому самому доводилось перебувати. Крім того його карають за допомогу кримським татарам, які недавно влаштовували демонстрації в Москві. „Я не прийму їхніх пропозицій і розкриватиму усі провокації КҐБ, скеровані проти мене", — говорить у заяві Подрабінек.

В АМЕРИЦІ

СВОЄЮ ЗАЯВОЮ, що він особисто буде очолювати опозицію в найменуванні судді Роберта Борка до Верховного Суду, предсідник сенатської Комісії в справах судівництва, сенатор Джозеф Р. Байден, демократ із стейту Делавер, один з демократичних кандидатів на президента, взяв велекий риск у цьому змаганні. Не тільки цією заявою, але й тим, що, як предсідник згаданої комісії, він відложив переслухання в справі затвердження Борка аж до 15-го вересня, сен. Байден може дуже собі пошкодити вже навіть у передвиборах.

ГУБЕРНАТОР КОЛЬОРАДО Рой Ромер заявив у вівторок, 11-го серпня ц.р., що стейт покриє кошти випадку що стався в місцевості Вінтер Парк, 60 миль на північний захід від Денверу, у понеділок вранці, коли зрушений робітниками валун, вагою сім тонн, скотився та вдарив у проїжджючий автобус туристів. Губернатор Ромер сказав, що стейт покриє медичні кошти поранених осіб, кошти спровадження родин і видатки пов'язані з леґальними справами.

З АТЛАНТИ, ДЖА., повідомляють, що провідники релігійної секти ПТЛ хочуть поділити майно на дві окремі корпорації, одну заробіткову, а другу незаробіткову. Незаробіткова корпорація буде дальше продовжувати продукцію релігійних програм на телевізії і буде головним шеровцем заробіткової корпорації, прибутки з якої будуть іти на харитативні цілі.

У НЮ ЙОРКУ 25-го вересня ц. р. в Лінкольн Центрі відкриється 25-ий з черги фільмовий фестиваль. На відкриття фестивалю вибрано для висвітлення фільм „Темні очі", в якому головну ролю грає актор Марселльо Мастроянні. За цю ролю він отримав нагороду найкращого актора 1987 року на фільмовому фестивалі в Канн. На ньюйоркському фестивалі будуть висвітлені фільми з Японії, Африки, Італії, Франції, Англії, Західньої Німеччини, Мадярщини, Совєтського Союзу та ЗСА. На закінчення фестивалю 11-го жовтня ц. р. висвітлено буде фільм авторства і під режисурою Дейвида Мамета п. н. „Будинок ігор".

ПОНАД 30 РОКІВ тому Уряд ЗСА закинув спробу збудувати найшвидший в світі компютор. Кошт і різні технічні перепони переконали федеральні власті, що приватна індустрія в той час мала набагато кращі можливості для осягнення тієї мети. Тепер, з уваги на зволіканння приватної індустрії, Департамент оборони і крайові розвідчі аґенції взялися за відновлення колишньої мрії. За мільйони долярів, біля Вашінґтону, Аґенція крайової безпеки згуртувала 40 найкращих компюторних інженерів, які працюють виключно над створенням такого суперкомпютора.

В СЕРЕДУ, 12-ГО СЕРПНЯ ц. р., у Сан Франсіско на конвенції Американської правничої асоціяції вибрано нового голову, Роберта МкКрейта. Він уродженець Бруклина, старший партнер правничої фірми Салліван і Кромвелл у Ню Йорку.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Tel.: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Чи це епілог конґресового слідства?

Генеральний прокуратор Едвин Міз заявив у вівторок, 11-го серпня, через радіо, що він дістав численні запити щодо помилування декого з переслуханих у так званому Іранському скандалі з американською зброєю. Е. Міз, який є одним з найкращих співробітників та особистим приятелем президента Роналда Реґена, заявив, що не можна говорити про помилування, коли нікого ще в нічому не обвинувачено.Але він додав, що покликаний Конґресом спеціяльний прокуратор Лоренс Волш заявив був публічно, що коли хтось з причетних до Іранської афери провинився супроти обов'язуючих законів, то він буде його обвинувачувати, без уваги на популярність даної особи, — очевидний натяк на підполковника Олівера Норта.

Едвин Міз казав правду. „Ню Йорк Таймс" з неділі, 9-го серпня, надрукував обширну статтю під багатомовним заголовком „Загальна увага тепер зосереджена на Волшові". З даних тверджень автора цієї статті Філіпа Шінена з Вашінґтону виходить, що спеціяльний прокуратор „майже напевно" вимагатиме від лави присяжних поставити у стан обвинувачення кількох свідків, переслуханих 25-членною конґресовою Комісією.

Спеціяльний прокуратор Лоренс Волш розглядає зі своїм штабом у своїй канцелярії у Вашінґтоні стирти зізнань на тій конґресовій Комісії і буцімто задумує пізньою осінню цього року виступити зі своїм обвинуваченням. Але, — читаємо у тій цікавій статті, — не виключене, що Л. Волш чекатиме зі своїм виступом у ролі прокуратора аж до того часу, коли Роналд Реґен закінчить другу каденцію свого урядування у Білому Домі. Автор статті промовчує причину такої тактики Волша, але вона прозора: поки урядує Роналд Реґен, існує можливість, що він, прийнявши на себе відповідальність за всі вчинки членів державного апарату та признавши, що сталася помилка, але оцінюючи добру і патріотичну інтенцію всіх, що провинилися, проголосить для них амнестію. Волш, мабуть, вважає, що у виборах 1988 року виграє демократичний кандидат, який такої амнестії обвинуваченим з державного апарату Реґена не дасть.

Спеціяльний прокуратор Лоренс Волш може в цій справі зазнати різних немилих несподіванок. Можна здогадуватися, що коли б він проголосив обвинувачення проти ґенерал-майора Ричарда Сікорда, контрадмірала Джана Пойндекстера, Олівера Норта, Роберта МекФарлейна чи інших, то Конґрес і Білий Дім, без уваги, хто в ньому урядуватиме, будуть засипані десятками тисяч депеш із протестами і десятками тисяч телефонічних дзвінків американців, обурених такою поведінкою. Лоренс Волш може теж зазнати великої несподіванки, розраховуючи на перемогу Демократичної партії у найближчих президентських виборах. Покищо Демократична партія взагалі не має ще кандидата, а преса одверто пише про „сім карликів", сім зголошених демократичних кандидатур.

Відомо, що переслухання у згаданій конґресовій Комісії у справі Іранського скандалу скорочено, коли самі демократичні лідери зрозуміли і відчули, що те видовище у Конґресі має препоганий відгук в американському суспільстві та за кордоном. Читаємо у різних розсудливих коментарях, що досвідчені помірковані демократичні діячі перестерігають своїх ліволіберальних партійних колеґ, що старання демократів використати помилку засекреченого продажу зброї Іранові для скомпромітування президента Реґена може вдарити бумеранґом по Демократичній партії у чергових президентських виборах. Але коли б навіть Волш відкликався до лави присяжних, то ще велике питання, чи він дістав би від неї потвердження обвинувачення, особливо щодо тих колишніх лідерів Ради Крайової Безпеки, які зізнавали з признанням їм обмеженої безкарности. І коли безглуздям було продовжувати те конґресове видовище із слідством, вістря якого було звернене проти Президента, то який глузд шукати на судовій залі епілогу того нерозсудливого поведення? Це ж не справа тієї чи іншої політичної партії, а престижу установи президентури і престижу цілої великодержави, якою є ЗСА. І коли б навіть наступним президентом став демократ, дуже сумнівно, чи він піде по лінії лівих лібералів. Бо кожний президент ЗСА потребує підтримки від обох партій.

В. Л-ць

ЗНУЩАННЯ НАД ЛЮДИНОЮ В СССР ПРОДОВЖУЮТЬСЯ

Агентство Ассошіейтед Пресс, покликаючись на інформації советських центральних газет, зокрема „Правди", „Ізвестій" та інших, повідомляє про труднощі советських вояків, які, повертаючись з фронтів в Афганістані, зустрічаються з великими труднощами, що їх створюють для них місцеві бюрократи.

Газета „Правда", орган Центрального Комітету КПСС, помістила на своїх сторінках декілька листів-зажалень від рідні вояків, які, прибувши на батьківщину після довшого перебування в Афганістані, де вони перейшли свого роду пекло у боротьбі з антикомуністичними повстанцями-муґаджедінами, стрінулись з чималими труднощами при влаштуванні на роботу, отриманні відповідного помешкання, приписанні на давньому місці проживання тощо.

Уривки з листів, які помістила „Правда", були опісля коментовані постійними співробітниками газети. „Чи ми взагалі маємо право забувати, — пише один коментатор, — про їхню, дуже часто героїчну участь у битвах, і все те, що вони пережили у тяжких кліматичних умовах Афганістану". Журналіст П. Студенткін каже, що „ні, такого права ми не маємо, особливо ті, які в тому ж часі жили релятивно добре і нам нічого не загрожувало".

Дивно, звертають увагу деякі акредитовані в Москві закордонні журналісти і дипломати, що советські ветерани афганської війни переживають те саме, що переживали менш-більш на протязі довгих років американські вояки, учасники війни у В'єтнамі, яку місцеві ліберали називали „брудною" і „непотрібною", хоч це не було виною вояків, яких висилали туди, де уряд вважав за потрібне.

„Я не висилав тебе до Афганістану", — заявляють советським воякам деякі місцеві бюрократи, яких советські газети хоч і не називають по імені, але слова яких цитують в уривках з листів.

Не зважаючи на те, що советська пропаганда дуже часто називає советські військові частини в Афганістані „бойовою силу інтернаціоналізму", „героями наших днів", тощо, але офіційні партійні і урядові чинники рідко коли дозволяють написати на надгробних каменях, що вояк загинув „геройською смертю у бою в Афганістані". Також засоби масової інформації приховують від советських громадян правдиву дійсність війни з антикомуністами, яка тягнеться вже майже сім років, не кажучи нічого про те, що совєти не повідомляють взагалі скільки вояків загинуло у цій війні від грудня 1979 року дотепер.

Советська телевізія часом передає сприємливі і приємні картини з відносин між советськими вояками і місцевим населенням, яке дякує окупаційним воякам за „визволення" і поліпшення соціяльної справедливости. Зовсім інакше висвітлювала війну у В'єтнамі американська телевізія, показуючи в першу чергу жорстокі сцени, які часто допомагали комуністичній в'єтнамській пропаґанді. Батько Анатолій Н. Шевченко з Ковеля, син якого Юрій загинув в Афганістані, жалується в „Правді", що місцеві бюрократи дозволили викарбувати на камені тільки його ім'я і прізвище, без згадки, що він служив в Афганістані і без подання дати смерти. „Чому забороняється написати, що він загинув при виконуванні своєї повинности?", — запитує батько патійних бюрократів. Коли А. Шевченко попросив місцеву газету надрукувати повідомлення про смерть сина, йому відповіли: „Він не був першим і не буде останнім, чи ти хочеш, щоб ми писали про всіх?".

Владімір Шелеґ із Севастополя пише, що його братові Олегові, який в Афганістані наступив на міну і втратив ногу та значно пошкодив руку, давали військову пенсію другої кляси, але тепер лікарі сказали, щоб він підшукав собі додатковий заробіток, бо вони не можуть вічно тримати його в цій катеґорії „другоклясників". „Братова нога не відросла за час його перебування на батьківщині", — пише розчарований советськими бюрократами Шелеґ.

З Волгоґраду жінка Любов С. Ярова жалується, що її не дозволили написати на камені, що син загинув в Афганістані „в обороні соціялістичної справедливости". Коментатори в „Правді", заспокоюючи населення пишуть, що вони, мовляв, зверталися з тією справою до компетентних урядових і партійних чинників, але не отримали переконуючої відповіді.

Леонід Платонов, який був два рази поранений і отримав дві червоні зірки за хоробрість, живе тепер в одній кімнаті з дружиною і новонародженим немовлятком. Коли він звернувся за помешканням до місцевої влади, його записали як п'ятитисячного кандидата на чергу, хоч на його грудях красувались бойові зірки слави.

Закордонні кореспонденти, спостерігачі й аналітики, підсумовуючи звідомлення, пишуть, що відсоток упосліджених колишніх вояків в Афганістані, зокрема інвалідів, буде збільшуватися з кожним днем, бо до СССР сотнями привозять поранених і не здібних більше до виконування військової служби, не згадуючи про тих, яких привозять у залізних домовинах, або ховають на афганській землі без участи батьків і рідних, без грудки рідної землі і позначення, без материнської сльози. Диктатори імперії, єхидно усміхаючись до вільного світу, по трупах власної молоді і молоді з-поміж поневолених чародів маршують до перемоги ленінських ідей, тобто поширюють комуністичну геґемонію у світі, використовуючи тактично хвилеві компроміси і частинну засліпленість західних політиків, які не бачать мрякобісся комуно-московського імперіялізму, що підліз під їхнє власне горло.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про те, що залишаємо

Тема, як залишити і передати в майбутнє різні фрагменти української історії та українського життя, постійно насувається у розмовах та зустрічах з людьми. Вона ж бо мусить турбувати кожного відповідального члена нашої спільноти, який думає не лише вузько про себе і своїх найближчих, але також про закріплення існування нашого народу і його буття.

Часто саме ця тема є предметом розгляду під час численних відвідин у нашій редакції.

Ось, наприклад, вже кілька разів мали ми нагоду гостити у нас представників українського вояцтва, які саме з думкою про збереження історії для майбутніх поколінь взялися за величезну працю зібрання і закріплення фотоархіву Українських Січових Стрільців. Ми побачили, що те, що здавалося на початку неможливим, завдяки завзяттю одиниць переведено в життя і ми могли подивляти величезний архів УСС, який вдалося впорядкувати і зберегти.

Не треба хіба згадувати, яке це має значення, зокрема для наших майбутніх поколінь, що виростають тепер у добі зорового сприймання. Для них одна знімка говорить більше, ніж дві сторінки тексту, який їм українською мовою важко читати.

Важливість фотографічних архівів та відповідних альбомів виринула сьогодні в цілій ширині, коли до редакції загостив відомий зі своїх розшуків про голод в Україні 1921—23 років проф. Роман Сербин. Ми з цікавістю розглядали частину його величезної вже збірки знімок, серед яких є справжні „білі круки", які він відшукав у різних державних архівах ЗСА, Франції і Швайцарії, і наша перша реакція була питанням: коли вони будуть опубліковані та доступні для своїх і чужих очей.

Розуміється, як у кожному випадку при виданні альбому чи книжки найповажнішою перепоною є фінансові справи. Але при нагоді оглядання цих так важливих доказів ще одного маловідомого голодомору і в розмові про українських меценатів проф. Р. Сербин порушив проблему не своєї праці, а інших цікавих архівів, що попали йому „під руки" в часі його розшуків про голод. Ось в одному місці він відкрив незвичайно цікаві знімки з Карпатської України 1938-39-их років, в іншому знімки з документацією советських звірств у відношенні до „ворожого елементу". Чи не вимагало б це утривалення, видання, показання своїм і чужим?

І саме тут ми зупинилися на проблемі, яка так турбує: як забезпечити і залишити такі архіви на майбутнє і хто тим повинен займатися?

Ніде правди діти, з кожним наступним роком все менше серед нас тих, які були співучасниками різних важливих подій нашої історії, а з тим і менше можливості зідентифікувати ці залишки документів, знімків, усього того, що творить історію. Архівні матеріяли можна знайти не лише в бібліотеках чи інших публічних збірках, але також в поодинокцх осіб, які тримають їх у себе як найбільшу цінність, а після їхнього відходу діти чи внуки, не розуміючи тих цінностей не один раз викидають їх на сміття.

А тим часом існує вже у нас доволі багато наукових інституцій, які збирають матеріяли про різні події. Є архіви університетські чи навіть державні, є люди, які пишуть праці чи спеціялізуються в поодиноких відтинках нашої історії, є музеї — одним словом, є куди передати те, що залишаємо.

Отож ми мусимо подбати і допомогти, щоб все це було упорядковане і забезпечене якнайкраще, щоб було з чого нашим внукам черпати знання про Україну, а чужому світові давати докази історичної правди.

О—КА

Юрій Р. Рибак

ПРИЗАБУТА РОСЛИНА

Згідно з історичними фактами, понад 400 років тому інки створили сильну імперію на терені гористих Андів Південної Америки. Їхній успіх адміністрації підкорених племен увінчався, властиво, завдяки спроможності виживлення мешканців. Інки осягнули це загальною аґрарною політикою, стратеґічним розміщенням шпихлірів та продуманим розподілом. У тому ж часі третім найважнішим джерелом поживи після кукурудзи та картоплі була кінва — рослина з родини лободових, якої англійську назву Quinoa вимовляють як Keen-wa, а у ботаніці означують назвою Chenopodium. Quinoa. І навіть сьогодні вона доповнює прогалину у харчуванні, коли бракує яєць, молока чи м'яса. Але її значення не обмежується тільки до поживи, вона має особливий вплив на рільників Андів, бо продовжує стару традицію. Вже від яких п'ять тисяч років вирощують її на гірських хребтах нинішньої території Перу та Болівії, як теж у меншій скількости у Колюмбії, Еквадорі, Чілє та Арґентині.

Згідно зі записками літописців, мешканці Куско у Перу віддавали особливий культ хороненим зернам кінви, що дала початок народженню їхньої столиці. Цікаве теж спостереження зробив німецький вчений, дослідник і подорожник Александер фон Гумбольдт (1769-1859), який прийшов до заключення, що значення кінви для старих племен Андів було тотожне з вином для греків, пшениці для римлян і бавовни для арабів. Свою популярність ця рослина завдячує місцевим кліматичним умовам, у яких вона найкраще розвивається.

Властиво дві економічні події причинились до упадку кінви, а з тим до зміни місцевої аґрарної структури. Перша подія — це час, коли еспанські конкістадори підбили інків. Вони були прихильниками меркантелістичного економічного погляду, де багатство проявлялось у нагромадженні золота та дорогоцінностей. Тому і рільників силою зробили гірниками у копальнях золота, а прогалину у продукції місцевих харчів заповнювали імпортом їх.

Друга економічна подія відбулася вже за наших часів, коли аграрна політика Перу у 1940 році започаткувала величезні імпорти пшениці. Це, очевидно, зменшило посівну площу кінви до мінімуму, а до цього втеча рільничого населення до міста змінила традицію споживання харчу і модерний харч індустріяльних країн здобув смак перуанців... Та приходить зворот до давнього. Скрута економіки та міжнародне фінансове задовження примушують зараз Перу зменшити імпорт харчів і зосередитись на збільшенні продукції місцевих культурних рослин.

У цьому напрямі іде не лише акція „звороту до традиції", але і сам президент держави особисто זактивізувався. Завважується напрям у популяризації і усвідомленні перуанців, що „кінва має вартість"! У чому ж її споживча вартість? Перш усього, вона має більше протеїни, ніж кожна інша зернова рослина і випереджує у тому пшеницю, кукурудзу, риж і т. п. А при тому таки найбільша різниця є якраз у високій якості тієї протеїни. Вона може почванитись і тим, що має втричі більше кальцію та вдвічі більше фосфору ніж пшениця. І не дивно, що знавці вважають її кращим джерелом віджившлення ніж джерела яринного і тваринного походження.

Пізнавши велику вартість кінви, стараються її вирощувати в інших місцях світу. І ось ЗСА теж зайняті селекцією найкращих сортів із 2,000 доступних. Місце вибрано у горах Рокі, та є надія, що вкоротці американські консументи впишуть кінву на листу щоденних харчових продуктів. Отже призабута рослина відзискає своє ім'я а навіть стане популярною поза межами своєї батьківщини, як це давніше було з перуанською картоплею.

Комерціялізація кінви в ЗСА — це не лише причинок до обильного стола. Це теж наявна конечність забезпечити населення постійним припливом харчу. Зважмо, що з півмільйона рослин нашої плянети, яких 80 тисяч є їстивними. У практиці 90 відсотків наших харчів походять від тільки 15 родів культурних рослин! Це дивне, однак правдиве, коли взяти до уваги, що зміна клімату та непередбачена серйозна аґресія шкідників можуть знищити рослини у культурі. У багатьох випадках маємо до діла з однокультурою — бо це економічніше — і тому одного гарного ранку може забракнути „хліба".

Є теж погляд, що треба змінити „ботанічну ізоляцію" і поширити американські жнива на інші, нові роди рослин. І якраз тут очі світу звернені на кінву, яка задоволяється „гіршою зем лею" і не вибаглива до клімату, однак у висліді дає смачні харчі високої віджвчої вартости.

Один з американських знавців твердить, що світовий ринок для цієї рослини розвивається напрочуд скоро і у найближчих двадцяти роках споживатимуть її у багатьох частинах світу у різних видах — від юшки до солодкого.

Як загальне заключення, напрошується думка: навіщо ганятися за чимсь новим, коли часто можна використати вже випробуване старе.

ЄГИПЕТСЬКЕ МІНІСТЕРСТВО оборони повідомило, що в суботу, 15-го серпня, розпочинаються в Єгипті американсько-єгипетські військові маневри під назвою „Стар-87", які, однак, будуть закритими і представники засобів масової інформації не матимуть можливости приглядатися до ходу маневрів. Представник міністерства не дав жадних пояснень чому військове командування змінило думку, але панує загальна опінія, що єгипетський уряд не був зацікавлений широким розголосом маневрів, особливо тепер коли на Близькому Сході існує напружена ситуація. У спільних маневрах братимуть участь понад 9,000 американських вояків.

З ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНИ до Австрії втік 29-річний Лядісляв Теринц, який перелетів чехо-словацько-австрійський кордон на саморобному обезпеченому мотором планері, використавши силу й напрям вітру. Його добре сконструований „літак", як кажуть австрійські кореспонденти, які мали нагоду його оглянути, приземлився біля місцевості Герасдорф біля сьомої години рано за місцевим часом. Він попросив поліцію, щоб завезли його до американської амбасади, бо він хоче переїхати до З'єднаних Стейтів Америки.

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ відмовив візу чілійському змагунові Францісковi Зуніґа з уваги на його приналежність до чилійської тайної поліції. Провідники Пан Американської спортової організації звернулися до Уряду ЗСА, щоб пошанували неписаний закон уділення віз членам чужинецьких спортових делегацій.

Володимир Жила

ПРО ПРАВОПИС

Правописні проблеми, а зокрема вдосконалення правопису, далеко не прості справи. Сама правописна система надзвичайно чутлива до всяких змін, а в умовах української дійсности це ще й політична справа. Дозвольте це ствердити кількома цитатами. „Під удосконаленням правопису, — пише В.М. Русанівський, — слід розуміти послідовне проведення основних, давно усталених правописних принципів. У моментах, які не зумовлені структурою мови, потрібне тісне співробітництво українських і російських мовознавців". Основна увага при перегляді ортографічних правил (Правопису 1933 р.), звичайно, була звернута на правопис запозичених слів. З „Правопису 1933 р." зовсім була усунута літера ґ. Написання л, ла, ло, лу, і ль, ля, льо, лю в словах іншомовного походження було приведене у відповідність з багатовіковою східньослов'янською традицією. У цій частині український правопис став ближчим до російського й білоруського. Аналогічна робота була проведена й щодо відновлення традицій написання т-ф, б-в, е-і у лексичних запозиченнях з грецької мови. „Як виявилось (мається на увазі Правопис 1946 р.) у правописі складних слів, географічних назв, уживанні розділових знаків при прямій мові та інших не зумовлених структурою мови моментах український правописний кодекс розходився з рядом російських довідників. „У зв'язку з виходом у світ в 1956 році „Правил русской орфографии и пунктуации" постала необхідність зробити окремі уточнення в українському правописі. Вперше це питання було порушене в статті С. П. Левченка „До питання про уточнення в українському правописі". „Правопис складних слів, прислівників, написання частки не з різними частинами мови, вживання великої літери повинні збігатися з відповідними правилами російської ортографії... Зрозуміло, що при паралельному викладанні української і російської мов у середній школі будь-які розбіжності між українським і російським правописами в моментах, що не випливають з специфіки обох мов, були б справжнім балястом".

Це тільки кілька маркантних цитат про „наукове" обмосковлювання українського правопису й української мови на нашій несвоїй батьківщині. Приймаючи до уваги, що режим, який управляє Україною є тоталітарним, отже, іншої думки там не допускається, а хто її плекає, хто хоче практикувати, то стає дисидентом, „ворогом народу", опиняється у в'язниці, в концентраційному таборі, в психіятричній лікарні, або навіть платить найвищу ціну — своє дорогоцінне життя. Ця дійсність існує в Україні уже майже 60 років. Тут я відраховую 20-ті роки, бо тоді ще відносно вільно розвивалася українська література, зростала публіцистика, виходили підручники для шкіл українською мовою. Все це, звичайно, вимагало глибшого проникнення в закони мови й вироблення розгорнутих правописних правил, які б відповідали незрівняно зрослій мовнописемній практиці.

Якщо справи мови та правопису в Україні стоять під великою загрозою повільного, але цілеспрямованого знищення, то українські науковці-мовники, професори УВУ, УКУ, як також американських, канадських, німецьких, французьких, австралійських університетів та наші наукові установи НТШ, УВАН, УММАН, мають велике завдання рятувати українську мову від знищення.

Мусимо пам'ятати, що правопис кожної мови не є лише її зовнішністю, він є неодмінною властивістю її літературної форми. Як такий він не сміє сковувати постійного розвитку мови, а навпаки, сприяти її розвиткові.

Український правопис, як відомо, належить до числа молодих правописів. У ньому досить послідовно проведені фонетичний (чи вірніше фонематичний) і морфологічний принципи. Коли, наприклад, правопис не враховує змін у фонетичному складі мови, він перетворюється в історичний. Це сталося з правописами англійської та французької мов і великою мірою з правописом сучасної російської мови, де написання часто не віддзеркалює справжньої вимови. Отже, поєднання фонетичного й морфологічного принципів, які цілком відповідають фонетичному складові та граматичній будові сучасної української мови, робить український правопис добрим знаряддям літературної мови.

Особливо великою стає кількість правил і вийнятків, коли фонематичний або морфологічний принцип заступають семантичним. Написання слів за їх семантикою надзвичайно ускладнює правопис. Отже, відмовлення від застосування семантичного принципу в правописі або принаймні його обмеження може привести до спрощення ряду правил.

Крім нормування мовних фактів, що випливають зі структури української мови, правопис визначає написання слів іншомовного походження. Ця справа турбували вже Володимира Самійленка, який з цього приводу написав цілий ряд статтей, що публікувалися в журналі „Шлях" за 1918-1919 роки. Так, у статті „Чужомовні слова в українській мові" він застерігав тих укладачів термінологічних словників, які бажали б „усі так звані 'чужоземні' слова перекладати на українську мову", не захоплюватись цією марною справою, бо „тепер жодна літературна мова не може обійтися без чужомовних слів"

Основними принципами написання слів іншомовного походження українським письмом є практична транскрипція, морфологічна передача й переклад. При написанні іншомовних власних назов може бути застосований ще принцип лексичної передачі (напр., Середземне море). В Україні використовується ще ряд додаткових принципів, а в тому й політичного характеру, що спричинює повний

(Закінчення на стор. 4)

Виставка екслібрісів Т. Венгриновича пройшла з великим успіхом

Як ми вже повідомляли раніше, в стейтовому університеті Ню Йорку у Бракпорті відбулася заходами Мірка Пилищенка виставка екслібрісів мистця маляра і графіка Тита Венгриновича.

Виставка пройшла дуже успішно і на неї широко відгукнулася місцева американська преса та американська публіка.

І так газета „Рочестер Демократ енд Кронікл" з 19-го липня ц.р., у мистецькому відділі помістила обширну статтю Рона Нетскі про цю виставку і про мистця. Стаття-рецензія з великим захопленням пише про це „незвичайне мистецтво" книжки, яке охоплене виставкою і запевняє, що хто побачив її вже ніколи не буде думати про книжки так, як досі.

Виставка зібрала цілий ряд мистців книжки, її виконання і оправи, а в осередку уваги була велика скількість екслібрісів роботи Т. Венгриновича. Автор статті

Мистець Т. Венгринович із проф. М. Пилищенком на залі виставки екслібрісів.

підкреслює те, що мистець — українець та показав 200 своїх „клейнодів" — екслібрісів, між ними також один призначений для українського дисидента, що ув'язнений в СССР, з багатомовною цитатою в'язня: „Любов до знання оправдує боротьбу з утиском, а з тим і ув'язнення". Автор статті стверджує, що глядачам незвичайно цікаво слухати розповідей про визначних осіб, екслібріси, яких виконав мистець.

„Бракпорт Пост" з 28-го липня ц.р., помістив інтерв'ю з Т. Венгриновичем Барбари Алфсперр, в якому журналістка подає цікаві думки мистця, а зокрема цікаві інформації про український екслібріс, який датується від 1601 року. Мистець підкреслює також, що багато із його екслібрісів для українців символізують їхню любов до свобода і знання. Авторка інтерв'ю розповідає також про дружбу Т. Венгриновича із проф. М. Пилишенком, з яким лучить їх любов до мистецтва. Інтерв'ю прикрашене знімкою з відкриття виставки, на якому була голова департаменту мистецтва в стейтовому університеті Ню Йорку в Бракпорт, д-р Джинні Стадер. Обидві незвичайно прихильні для нашого мистця статті прикрашені його екслібрісами.

З приводу виставки видано мистецьку афішу і летючку в англійській мові з точними інформаціями про мистця та історією українського екслібрісу, підготовані проф. Пилишенком та прикрашені численними зразками екслібрісів.

Відбувся З'їзд „Українська Молодь Христові"

Філядельфія (І. Скочиляс). — Під гаслом „Один Господь, одна віра, одне хрищення" почався 26-го червня ц.р. у готелі Веллі Фордж Гілтон коло Філядельфії, а закінчився 28-го червня ц.р. у митрополичому соборі у Філядельфії шостий з черги З'їзд української молоді, щоб відновити пропам'ятний З'їзд української молоді в 1933 році у Львові.

На заклик Владик Філядельфійської Митрополії з'їхалася українська молодь, щоб закріпити свої почування незалежности до Містичного Христового Тіла, щоб поглибити свою любов до Української Католицької Церкви, утривалити повне і досконале поєднання людини з Христом, бо це буде запорукою кращого майбуття народу. Так як колись Слуга Божий Митрополит Андрей охоплював своїм проникливим зором майбуття народу та що релігія матиме неодмінне значення для українського народу — так і тепер у інавгураційному слові Митрополит Стефан Сулик сказав, що: „Наш нарід у життєвій мандрівці має кріпитися духовою Манною, що сходить із небес".

Усі владики Філядельфійської Митрополії, декілька священиків, багато сестер монахинь і коло 300 молоді прибули на З'їзд, щоб у цьому Марійському Році відновити свої обіти Хрищення та духово підготовитися до ювілейних святкувань Тисячоліття Християнства в Україні.

Владики С. Сулик і І. Лотоцький перед емблемою з'їзду. (Фота: І. Скочиляс)

З'їзд почався Вечірнею, що її відслужив о. Яків Мельник, а Митрополит Стефан виголосив слово. Програму цього вечора заповнено концертом-співами та товариськими гутірками.

В суботу, 27-го червня після Божественної Літургії промовляв о. Данило Троян. Відтак відбулася головна сесія під гаслом: „Один Бог". Головним прелеґентом був о. Френсис Мартін з Вашінгтону. Він говорив про особисте відношення людини до Христа. По полудні цього дня була сесія під гаслом „Одна Віра". Про духовість східнього християнства і про Тисячоліття Християнства в Україні говорив о. Алберт Горайб. Після цієї сесії відбулася третя з черги під гаслом: „Одне Хрищення". Обговорювано життя в стосунку до Хрищення і діяльність молоді в Українській Католицькій Церкві. Доповідь виголосив о. Роман Мірчук. Після цього молодь поділено на 18 груп Ці малі групи під проводом священиків та сестер-монахинь обговорювали актуальні справи та життя молоді і її активність у Церкві.

Вечором цього дня відбувся бенкет. Головним бесідником на бенкеті був Владика Роберт Москаль. Привіт учасникам з'їзду, згадуючи перший З'їзд „Українська Молодь Христові" 1933 року виголосив мґр Іван Скочиляс. Комітет З'їзду запросив був, як почесних гостей на бенкет учасників першого з'їзду. Були цими гостями колишні львов'яни: проф. д-р Богдан Гнатюк і мґр І. Скочиляс. Після бенкету відбулася забава для молоді.

В неділю закінчено з'їзд у митрополичому соборі у Філядельфії. Божественну Літургію о год. 12-ій відслужив Митр. Сулик у співслуженні Владик, Василя Лостена, Іннокентія Лотоцького, ЧСВВ, і Р. Москаля. Співслужили: о. шамб. Тома Саюк, о. Іван Філдс, о. Йосиф Корінчок і о. Стефан Шафран. Дияконував о. диякон Павло Макар. Співав хор питомців Семінарії. Проповідь українською мовою виголосив Владика Лотоцький. Він також перевів присягу молоді на вірність Христові. Проповідь англійською мовою виголосив Владика Лостен. Молодь масово прийняла Пресвяту Евхаристію. Після Богослуження відбувся спільний обід у залі парафіяльної школи.

Комітет З'їзду під проводом о. Івана Філдса подбав про те, що з'їзд привітали: з Апостольської Столиці від Папи за підписом секретаря стану кардинала Касоролі, Блаженніший Отець Мирослав Іван Любачівський, апостольський пронунцій у Вашінґтоні Архиєпископ Піо Ляґі, українські католицькі владики, президент Роналд Реґен і ґубернатор Пенсильванії Роберт П. Кейсі та інші громадські і прицерковні установи.

Владика С. Сулик і священики у соборі Непорочного Зачаття.

Учасники з'їзду в процесійному поході.

Відбулася...

(Закінчення зі стор. 1)

тобському університеті, доповідав на тему „Таємниця Шашкевичогого міту"; д-р В. Лев (НТШ в Америці) подав аналізу Шашкевичової „Читанки для дітей", а д-р Марія Овчаренко (Чарлзтон, ЗСА) говорила про вклад Митрополита Василя Липківського у розвиток української мови в церковно-релігійному житті.

Останню сесію очолив о. ректор І, Хома. В ній виступали доповідачі, чиї теми не увійшли до попередніх сесій. Д-р Л. Рудницький з ЛяСель університету в Філядельфії подав образ Митрополита Шептицького в літературі. Д-р Мирослав Антонович з Утрехту (Голляндія) говорив про Службу Божу в рукописних ірмологіонах ХУІІ-ХУІІІ століть. Д-р В. Ісаїв з Торонтонського університету цікаво проаналізував статистичні переписи Канади щодо релігійного визначення українців, як також подав висліди проведної ним анкети серед поселенців щодо духовости і р[illegible]лігійних практик. Остання доповідь була аналізою сучасної релігійної ситуації в Україні та критика советської релігійної політики, що їх подав д-р В. Маркусь, професор університету Лойола в Чикаґо.

Після кожної доповіді було відведено час на запитання і короткі зауваги учасників. На кінець конференції о. д-р Іван Дацко, канцлер Блаженнішого Мирослава Івана Любачівського, прочитав звернення до учасників від Глави Церкви, в якому Патріярх дав вислів свого вдоволення з приводу конференції й ініціятиви українських католицких науковців, нагадав завдання української науки в обличчі надходячого ювілею та закликав організаторів опублікувати матеріяли конференції окремим томом.

В конференції брали участь, крім доповідачів і студентів літніх курсів, запрошені представники з українських релігійних спільнот в Римі, разом число учасників на окремих сесіях хиталося між 40 і 60.

Третього дня пополудні учасники конференції відбули автобусом прогульку до римських кастелів, відвідавши там об'єкти українського посідання та присутности — „Віллю Андрея" в Кастель Ґандольфо, що її придбав Митрополит А., Шептицький для українських студентів Колеґії св. Йосафата, монастир „Студіон", де перебуває під цю пору дев'ять українських монахів, а серед них кілька молодих новиків, як також побували в греко-італійському монастирі в Ґроттаферрата східнього обряду, де ще тепер живе п'ять українських ченців, а колись було понад 15. Наступного дня, в празник Апостолів Петра і Павла, була відслужена соборна Літургія в храмі Жировицької Богородиці св. сергія і Вакха та в патріяршому дворі Сестри св. Анни гостили учасників конференції і студентів обідом, на якому був присутнім і Патріярх Любачівський.

ГРЕЦЬКІ ТЕРОРИСТИ, які тісно співпрацюють з проіранськими групами у світі, виконали бомбовий замах на автобус, яким їхали в більшості американські вояки і три греки, які працюють на американських базах. У наслідок експльозії бомби були тяжко поранені декілька вояків і водій автобуса, грек. Терористи залишили в автобусі летючки з погрозами, що будуть продовжувати атакувати об'єкти, які належать американцям, аж до часу поки ЗСА не зліквідують своїх баз на грецькій території. Грецький уряд зарядив слідство, але спостерігачі кажуть, що поліція не попала ще на слід терористів.

ЗАКЛИК
У СПРАВІ ДОКУМЕНТАЦІЇ ТИСЯЧОЛІТТЯ

Чим більше ми наближаємося до дати святкувань Тисячоліття Хрищення Руси-України, тим частіше появляються у пресі, журналах і книжками матеріяли, пов'язані з цим унікальним ювілеєм. На прохання Владики Михаїла Гринчишина я погодився бути офіційним архіварем і бібліографом Тисячоліття і дотепер призбирав багато даних про нього, завів відповідну картотеку тощо. На жаль, багато видавництв не відгукнулися на заклик і пригадки Владики у пресі і на мою статтю-пригадку у „Свободі". В результаті, я до сьогодні не одержав ні одного числа „Патріярхату", „Вістей з Риму", „Українського Православного Слова" та інших почитних видань, що, очевидно, утруднює мою і так нелегку працю і не дозволить мені довести її до кінця так, як хотілось би. Тому останній раз прошу наші видавництва, світські й церковні усіх деномінацій, пересилати мені свої публікації на адресу: Dr. Joseph V. Krawczeniuk, 545 South Franklin St., Wilkes-Barre, Pa. 128702.

Ліґа політв'язнів відбула наради в Торонто

Користаючи з нагоди коли більшість членів Президії Світової Ліґи Українських Політичних В'язнів з'їхалася до Торонто, тут в дні 5-го червня 1987 року в приміщеннях при 140 Бетерст вул. відбулася поширена нарада Президії СЛУПВ в справі збірника українських політичних в'язнів німецьких концтаборів, яким світова ліґа постановила відмітити річницю 40-річчя звільнення з нацистської неволі.

На зміст збірника „В боротьбі за українську державу" складаються спогади, літописання, розвідки — есеї, документи, світлини тощо. Окремий розділ є присвячений німецькій політиці винищування в Україні та невільницькій праці „остарбайтерів".

Підготовляється пам'ятник тим, які також відійшли після звільнення. Обширно є заступлений розділ спогадів враз з численними ілюстраціями — Авшвіц, Мавтгавзен, Дахав, Ґрос-Розен, Берґен-Бельзен, Майданек, Саксенгавзен та інші. Опрацьована також карта концтаборів в Україні. Їх понад 30. До збірника увійдуть теж англомовні матеріяли.

Своїм змістом він обіймає около 800 сторінок друку великого формату. В основному збірник фінансують українські політичні в'язні, але відгукнулись з фінансовою поміччю українські патріоти зі своїми щедрими пожертвами. Щоб видати повністю призбираний матеріял потрібно додаткових фондів.

Враз зі збірником появиться окреме видання, в якому будуть заподані всі пожертви. Для жертводавців-меценатів (понад 1,000 дол.) будуть відведені окремі сторінки для їхніх світлин та коротких життєписів.

В процесі опрацьовування збірника поповнюється також архів політичних в'язнів, який зберігається при Українській Вільній Академії Наук у Вінніпеґу, — звітував редактор збірника д-р Михайло Марунчак.

В засіданні взяли участь ще: д-р Р. Малащук, ред. П. Башук, інж. В. Безхлібник, інж. П. Шевчук, д-р Б. Рибчук. Редакція просить надсилати архівний матеріял на адресу: Committee of Ukrainian Political Prisoners 418 Aberdeen Ave. Winnipeg, Man. R2W 1V7.

З ВАШІНҐТОНУ ПОВІДОМЛЯЮТЬ, що заступник президента Джордж Буш постепенно і в дуже непомітний спосіб займає становище до різних справ відмінно від Білого Дому. Хоча дорадники віцепрезидента Буша це заперечують, то найбільш помітним в останньому часі є гостра критика Буша пляну-пропозиції замирення в центральній Америці, який президент Реґен прийняв, як „заохочуючий".

УРЯД ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ наказав арештувати 78 профспілкових активістів, які категорично відмовляються говорити з представниками уряду у справі полагодження страйку чорних копальняних робітників, які у числі біля 250,000 покинули роботу і тим самим збільшили небезпеку ребелії. Профспілка чорних робітників домагається зрівняння платні з білими робітниками і поліпшення умов праці під землею при видубуванні золота.

СОВЄТСЬКЕ ПРЕСОВЕ АҐЕНСТВО ТАСС заявило, що шведський дипломат в Мадярщині під час Другої світової війни Рауль Валленберґ, який допоміг багатьох тисячам жидів врятуватись перед смертю з рук ґестапо і видавав пашпорти на виїзд через скандинавські країни до Великобританії, а пісніше до Палестини і ЗСА, помер ще в 1947 році. ТАСС критикує засоби масової інформації, які кажуть, що Р. Валленберґ перебував у советськім концтаборі і що він може ще бути серед живих.

КРАЙОВА УПРАВА БРАТСТВА кол. ВОЯКІВ 1-ої УД УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ в ЗСА

подає до відома, що

ХХ-ий КРАЙОВИЙ ДЕЛЕҐАТСЬКИЙ З'ЇЗД БРАТСТВА в ЗСА

відбудеться в днях 5-7-го вересня 1987 року на Оселі Братського Союзу „ВЕРХОВИНА" в Ґлен Спей, Н. Й.

З НАСТУПНОЮ ПРОГРАМОЮ:

Субота, 5-го вересня
9:00 ранку — 6:00 веч. — Реєстрація та ділові наради
6:30 — 9:00 веч. — КОКТЕЙЛ та БЕНКЕТ
9:00 веч. — КОМБАТАНТСЬКІ ВЕЧЕРНИЦІ

Неділя, 6-го вересня
10:30 ранку — БОГОСЛУЖБИ в УК та УПЦерквах
12:00 полудне — СОБОРНА ПАНАХИДА біля „МОГИЛИ-ПАМ'ЯТНИКА"
3:00 по обіді — КОНЦЕРТ
9:00 веч. — ЗАБАВА

Просимо всі організації молоді та комбатантські організації взяти участь в зустрічах, Богослужбах і Панахиді організовано з прапорами.

ВСЕ ГОРМАДЯНСТВО ПРОСИМО ВЗЯТИ УЧАСТЬ У ПРОГРАМАХ З'ЇЗДУ

Крайова Управа Братства в ЗСА

Наукове Товариство Ім. Шевченка в Ню Йорку

повідомляє Членів й Українське Громадянство, що 10-го серпня 1987 р. після тяжкої недуги відійшла у Божу Вічність

мґр фільософії бл. п.

АННА КОБРИНСЬКА

Покійна була довголітньою співробітницею Наукового Товариства ім. Шевченка, зокрема присвятила багато уваги і праці бібліотеці НТШ ще у Львові, а згодом довгі роки працювала у бібліотеці НТШ в Ню Йорку.

Покійну похоронено 13-го серпня ц. р., після Заупокійної Служби Божої в церкві св. Юра в Ню Йорку на українському православному цвинтарі св. Андрія у С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

•

Родині Покійної складаємо глибоке співчуття. Хай світла пам'ять про покійну мґр Анну Кобринську надовго залишиться між нами.

Управа НТШ

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Знайомими, що дня 25-го липня 1987 р. відійшла від нас у Вічність на 78-му році трудолюбивого життя

наша Найдорожча

МАМА, БАБЦЯ, СЕСТРА та БРАТОВА

бл. п.

АННА САХНО
з дому ТРАЧ

Горем прибиті:
сини — СЛАВКО та ВОЛОДИМИР
дочки —
НАТАЛКА НЮМЕН з мужем АРТУРОМ
ХРИСТИНА БАРТ з мужем МАНФРЕДОМ та дітьми НАТАЛКОЮ, ВІРОЮ та ДАНИЛОМ
МАРТА РІНЧЕТТІ з мужем РОБЕРТОМ та дітьми ІРЕНОЮ та АНДРІЄМ
ЛЯРИСА СЕКСТОН з мужем ВЕЙНОМ та дітьми ДАМЯНОМ, ЕВАНОМ та АЛЕКОМ
ВІРА БЕДНАРСЬКА з мужем ДЖЕРОМОМ
брати —
ПИЛИП ТРАЧ з дружиною ТАТЯНОЮ та родиною
МИХАЙЛО ТРАЧ з дружиною ЮЛЕЮ та родиною
свояки —
КОГУТИ в Дітройті
ПЕТРО та ЮРКО ЛОГИНИ в Канаді
МИХАЙЛО ДОБРЯНСЬКИЙ в Англії
та Родина в Україні

ПОХОРОН відбувся 29-го липня 1987 р. з похоронними відправами у церкві свв. Петра і Павла на парохіяльний цвинтар у Пармі, Огайо.

•

ПОДЯКА

Цією дорогою складаємо щиру подяку Всеч. о. монс. І. Стевенському, пароховї церкви свв. Петра і Павла в Клівленді, Огайо за відслуження Парастасу і похорону і його теплі прощальні слова, за присутність і участь в похоронних відправах The Reverend Steven Towell, парох St. Gregory The Great Church та директорові похоронного заведення Колодій-Собчик — п. Павлові Собчикові.

Всім, Родині, Приятелям і Знайомим дякуємо за чудові квіти, за пожертви на церкву, Служби Божі та на інші добродійні цілі.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТИТУТ АМЕРИКИ

з глибоким жалем повідомляє Учителів, Учнів, Їхніх Батьків і все Українське Громадянство, що 25-го липня 1987 р. відійшла у Вічність

бл. п.

Марта з Колтунюків Тарнавська

піяністка, колишній Віцепрезидент Централі Українського Музичного Інституту Америки, співосновник і Керівник Відділу УМІ в Дітройті, всеціло віддана і видатна вчителька музики та викладач Української Культури в Школі Українознавства, щирий приятель і вихователь української молоді.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 26, 27 і 28-го липня 1987 р. в Дітройті, Миш.

•

Синам та Достойній Родині складаємо наші щирі співчуття.

ПРЕЗИДІЯ УМІ

Українка в ряді видатних молодих жінок ЗСА

Сілвер Спрінг. Мд. — Серед 115.000 кандидатів стейту Мериленд на почесть бути визначною молодою жінкою ЗСА вибрано українку Тамару Ставничу, яку подав на це вирізнення Шепгерд коледж, що його 22-го літня Т. Ставнича закінчила „магна кум лявде" із ступнем бакалявра.

Тамара Ставнича

Т. Ставнича була в роках студій надзвичайно активною у різних студентських організаціях та здобула ряд нагород і відзначень. Її прізвище поміщено в книжці „Гу із-гу" американських університетів за 1986-1987 рік. Вона є членом почесного товариства студентів, від якого дістала нагороду за 1987 рік, а в 1985 році дістала нагороду як визначна провідниця розваги, що є її головним званням.

У коледжі, який закінчила з найвищими вислідами в ділянці програми культури і розваги, вона була відома, не лише як визначна студентка, але і як людина, що виконує кожне завдання на 110 відсотків та дає примір усім іншим студентам.

Про її виїмкові здібності та успіхи широко писала студентська газета, коледжу Шепгерд, підкреслюючи, що вона залишиться в анналах того коледжу, якому вона принесла стільки слави, особливо, тим, що її обрано видатною молодою жінкою ЗСА на 1986 рік.

Тамара Ставнича, дочка Миколи та Ірини Ставничих із Вашінгтону, бере, як і її батьки, активну участь в українському громадському житті, особливо в організації Пласт, до якої належить ціла родина.

МІСЬКА УПРАВА Західнього Берліну наказала шістьом іранським дипломатам, співробітникам консуляту, покинути місто. Це було зроблено на зарядження і в порозумінні з адміністрацією альянтських армій Великобританії, З'єднаних Стейтів Америки і Франції — у побоюванні, що приїжджі іранці можуть взяти участь в підготові терористичного акту, скерованого проти союзників. Очевидно, згадані дипломати не повернулися на батьківщину, а сіли в автомобіль і від'їхали до східньої комуністичної частини міста. Під час зустрічі з кореспондентами іранський амбасадор в Бонні запротестував проти вигнання шістьох дипломатів міською управою в прозумінні з альянтами, але на питання скільки залишилося співробітників в іранському консуляті в Берліні, він зідмовився відповідати.

З ДІТРОЙТУ ПОВІДОМЛЯЮТЬ. що після оголошення всяких спонук для покупців автомобілів, закупи підійшли вгору, однак не дійшло до сподіваного рівня. Це приписують пересиченню заманюваннями.

Про правопис

(Закінчення зі ст. 2)

хаос і веде до обмосковлення української мови, бо мовляв її кодекс „розходиться з рядом російських довідників", як уже було згадано.

Уже більш як 60 років проходить гостра дискусія в українській мові навколо вживання Ґ в українських і в запозичених словах. 1933 року вилучено літеру ґ з українського алфавіту, бо, мовляв, „характерною особливістю фонетичної системи української мови, на відміну від інших слов'янських мов, є наявність г фрикативного і відсутність ґ проривного. Тим часом, мовознавці, що працюють поза межами СССР, твердять, що звук ґ в українській мові вживається, хоча це буває рідко. Він був відомий в українській мові здавна, а тим більше в запозиченнях.

Як слід було й чекати, гостра боротьба розгорнулася також навколо вживання льо, лю, ля, ль у запозичених словах в Правописі 1928 року. „На жаль, — пише Русанівський, — розв'язувалися ці питання не на високому науковому рівні". Значить, творці українського Правопису 1928 р. не були здібними дати своєму народові розгорнуті правописні правила. От таку брехню під прикриттям науки розповсюднюється в світі замість сказати правду, що ці правила вели до серйозної перебудови всієї ортографічної системи української мови як самостійної одиниці. А це не було в інтересах Москви, тому зміни треба було загальмувати, а згодом їх усунути.

Тим часом т.зв. харківський правопис, Правопис 1928 року, служить нам у розсіянні уже понад сорок років, як також „Правописний словник" Григорія Голоскевича. Коли приймемо пропозиції колеґи Богдана Чопика щодо написання слів іншомовного походження українським письмом і пропозиції колеґи Миколи Павлюка щодо вживання звуку „л" в українській мові та суґестії колеґи Яра Славутича щодо потрібних виправлень в „Правописному словнику" Голоскевича та коли проведемо це послідовно згідно з усталеними правописними принципами, то в наслідку ми матимемо удосконалений правопис і вдосконалений словник. Це велика й відповідальна праця, але на нашому етапі це конечна праця, щоб сприяти піднесенню грамотности серед нашого народу розсіяного в широкому світі, а зокрема серед нашого молодого покоління. Ми мусимо прийняти всі можливі засоби, що ведуть не до збіднення нашої мови, а до її збагачення й мусимо це робити в переконанні, що український правопис як і правопис кожної мови, через певні проміжки часу відстає від потреб практики й мусить бути вдосконалений.

Доповідь сеньйора української науки проф. Ярослава Рудницького про „хрищення" чи „хрещення" дала нам багато цікавого матеріялу для пізнання правил і законів розвитку нашої мови. За це ми йому безмежно вдячні. Тут треба ще відмітити, що на цю тему, але підтримуючи „хрещення", ми мали дуже цікаву статтю проф. Яра Славутича, що появилася в „Свободі", деякі цікаві замітки проф. Богдана Романенчука та інших. Тому, що дискусія на цю тему дійшла до апогею, а рішення не видно, а ми тим часом вже майже стоїмо на порозі святкувань 1000-річчя, дозвольте запропонувати від Ресорту Культури й Науки Уряду УНР вживання фрази „офіційне введення (запровадження) християнства в Русі-Україні" замість хрещення чи хрищення Руси-України. Дискусію над „хрещенням" чи „хрищенням" пропоную припинити й залишити її науковцям для вирішення. Хочу тут пригадати, що подібну дискусію ми мали також 1938 року, коли Україна святкувала 950-річчя офіційного введення (запровадження) християнства в Русі-Україні. Тут хочу звернути увагу читачів на слово „введення" (запровадження), а не „прийняття", бо християнство вже було прийнялося в Русі-Україні до 988 року.

Голова МОК Х. Самаранч у Москві

У поворотній дорозі з Монголії, де Самаранч перебував з офіційною візитою, голова Міжнародного Олімпійського Комітету (МОК) „вступив" до столиці поневолених народів Москви. Тут, як звичайно, робляться великі зусилля для того, щоб чергова світова Олімпіяда-88 відбулася у Південній та в Північній Кореї. Саме в цій справі під час перебування Самаранча в Москві була влаштована зустріч голови МОК з головою так зв. Національного олімпійського комітету СССР М. Ґрамовим. У ході бесіди були обговорені актуальні питання сучасного спортового руху.

Очевидно в цій, як і в усіх „бесідах" з чільними спортовими діячами вільного світу, російські спортові політруки пляново „перемивають" цим в більшості наївним спортовим особистостям мозки з метою осягнути через спорт свої імперіялістичні, політичні цілі. Випадало б голові МОК, особливо в еру „ґласности", в столиці поневолених народів СССР запитати Ґрамова про не менш актуальне питання — участь в Олімпіяді збірних України, Білорусії (членів Організації Об'єднаних Націй), як теж загарбаних країн — Литви, Латвії, Естонії, Грузії і інших поневолених народів. Замість цього справедливого питання, як виходить з пресових повідомлень, Самаранч на догоду Московським спортовим бонзам хвалив Північну Корею, „яка має чудові спортові споруди, досвід організації великих турнірів, а тому й можливості організації частини Олімпійських Ігор — 88 не викликають сумнівів". Отже Самаранч говорив те, що Москва офіційно і підпільно пропихає вже довший час.

Продовжування „проминання" мозку Самаранча заплянoване на вересень знову в Москві, де відбудуться „наради" міністрів спорту соціялістичних країн, на яку голова МОК одержав запрошення.

Відповідаючи на запитання журналістів у часі пресової конференції, Самаранч між іншими сказав, що побував у цьому році на Вембледонському тенісовому турнірі, де не тільки на нього, а йна багатьох інших добре враження справили совєтські спортсмени, тобто в його наївному розумінні російські. Сумніваємося, чи Самаранчові відомо, що більшість цих тенісистів, про які він говорив, — українці, грузини і інші не-російські спортовці. Чому вони не можуть свобідно репрезентувати свої батьківщини, це, виглядає, „справедливого" голови МОК Самаранча не обходить.

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

Висліди змагань українських клюбів

У двох чергових рундах за першенство вищої футбольної ліґи СССР українські клюби здобули такі висліди: Київ „Динамо" відбуло два змагання в Москві, в яких перемогло військовий клюб ЦСКА 2:0 і ремісувало з місцевим „Динамо" 0:0. Дніпропетровське „Дніпро" перемогло у себе вдома Харків „Металіст" 2:0 і Московське „Торпедо" 1:0. Донецьк „Шахтар" зазнав поразки у себе вдома з Московським „Торпедо" 1:2 і переміг Харків „Металіст" 3:1.

Після 18-ої рунди змагань у показнику табелі ігор веде „Торпедо" Москва (26 точок), якому на п'яти наступає український клюб „Дніпро" (25 т.), дальші місця займають: Москва „Торпедо" (23т.), Вільнюс „Жальґіріс" (23), Донецьк „Шахтар" (21), Харків „Металіст" (19), Київ „Динамо" (19), яке,одначе, має три менше відбутих змагань. Дальші місця займають: Москва „Динамо", Баку „Нефтчі", Мінськ „Динамо", Алма-Ата „Кайрат", Тбілісі „Динамо", ЦСКА, Ленінград „Зеніт" і Ланчхут „Ґурія".

В І-ій дивізії, в якій змагається 22 дружини, в тому числі 6 з України, після 21 рунди веде український клюб Одеса „Чорноморець" (37 точок), який випав минулого року з вищої ліґи. Москва „Льокомотив" з 30-ти точками займає друге місце, а інший український клюб Нікополь „Колос" займає третє місце (28 точок). Розгромленні окупантом „Карпати" Львів опинилися аж на 13-му місці, маючи досі здобутих 20 точок.

Футбольний сезон опинився на початку другої половини ігор.

Успішні виступи українських шахістів

Продовжуються т. зв. міжзональні турніри за участь у фінальній рунді світового чемпіонату. В місті Сірак, що на Мадярщині, пройшли 8-9 рунди, після яких відомий український шахіст зі Львова Олександер Білявський займає чолову позицію (6 1/2 точок), дальші місця займають росіяни Салов, англієць Нанн і ісляндець Гяртансон (усі по 6 точок). З інших чолових шахістів світу змагаються: Любоєвич (Юґославія), Адорян (Мадярщина), Андерсон (Швеція), Аллан (Канада), Бенджамін (ЗСА), Мілош (Бразилія), Марін (Румунія) і ін.

В Юґославії в містах Тузла і Смедеревська Паланка проходять такі ж турніри шахісток. У групі в Смедеревській Паланці веде українка зі Львова Марта Літинська, маючи досі здобутих 8 точок. Дальші вищі місця займають: Марич (Юґославія) та Ізрайлов (ЗСА) — по 7 1/2 точки. В цій же групі виступає теж українка зі Львова Зоя Лельчук, яка досі здобула 5 1/2 точки.

В іншій групі в місті Тузла веде грузинка Іоселіані і полька Брутсман — обидві по 7 точок. Киянка Лідія Семенова досі здобула 6 точок і разом з росіянками Арахамією і Сахатовою займають 3-5 місця.

У світовому чемпіонаті юнаків, що проходить в місті Баґіо, Філіппіни, веде індієць Вісванатан Ананд, який в черговій рунді переміг українського юнака з Бережан Василя Іванчука. Індієць досі має 7 1/2 точки, Серпер (СССР) — 6 1/2. Іванчук — 6 точок. В групі юначок веде Баґінскайте (Литва) 8 точок, Прудникова і Заєць (обидві СССР) мають досі по 7 точок. На жаль, успіхи українських шахістів прикриті „мрякою" СССР і на міжнародній арені уважаються успіхами „російських" шахістів.

Русифікації не видно кінця

Наприкінці липня ц.р., в Херсоні на озері Мідному відбулися перші „республіканські" змагання юнаків і дівчат під назвою „Весла надій" В цих веслувальних і на байдарках та кану змаганнях взяли участь юначки й юнаки з 14-ти міст України. Усе було зорганізовано якнайкраще, про що подбали гостинні господарі в Херсоні.

1-Й РЕСПУБЛИКАНСКИЙ ФИНАЛ · ВЕСЛА НАДЕЖД.
ХЕРСОН-87

Українська емблема російською мовою.

До якої міри продовжується русифікація України, свідчить, між іншими, офіційна емблема цих змагань, в цілості російською мовою.

(от)